

מבית מדרשו של

מרן הגר"ש ואזנר זצ"ל
בעל "שבט הלוי"

פסקים
ובירורי
הלכה

הלכות תשעת הימים
כשת"ב חל ביום ראשון

אב
תשפ"א

לחלוקה חינם לע"נ הרה"ח ר' ברוך בענדיט ב"ר יוסף מנחם שטיין ז"ל
גלב"ע כ' תמוז תשע"א

מבית לוי

מבית מדרשו של מרן הגר"ש ואזנר זצ"ל

דבורה הנביאה 15 בני ברק

טל. 03-5700279

פלאפון 052-7613210

פקס: 1533-5700279

אימייל: m0779219211@gmail.com

הרב משה שטיין

רב דקהל חסידים קרית הרצוג ב"ב

וראש כולל קרלין סטולין

בית הוראה

שע"י ביהמ"ד קהל חסידים קרית הרצוג

מיסודו של מרן הגר"ש ואזנר זצ"ל

רחוב הרב אברמסקי 26 בני ברק

בימים ראשון - חמישי

בשעות 19.30-20.30

טל. 03.5780122

כל הזכויות שמורות

הלכות תשעת הימים כשתשעה באב חל ביום ראשון

שבת ר"ח אב

נוהגים ללבוש בגדי שבת כרגיל (שעה"צ סי' תקנ"א ס"ק מ"ו מיד אפרים שאם חל ר"ח בשבת לובשים גם לרמ"א שמחמיר בשבת חזון), אבל לא בגדים חדשים. שמעתי ממרן זצ"ל שמותר ללבוש בגדי שבת ולהחליפם אחר כמה שעות שלבשם כלילה או כבוקר כדי שיהיה מותר ללבושם כתשעת הימים. הפטרה - אין אומרים הפטרת שבת ר"ח [השמים כסאי], אלא הפטרת מסעי שמעו דבר ה' (ירמיה ב.). [עי' רמ"א סי' תכ"ה ומ"ב סק"ב ובספרי המנהגים]. אין אומרים לאחר קרה"ת אב הרחמים, ולא צדקתך במנחה. מוצאי שבת - בהבדלה נותנים לקמן שהגיע לחינוך וישתה רוב בוס, וכשאינן קמן מותר לשתות בעצמו מן ההבדלה. המנהג שאין מקפידים לפשוט בגדי שבת מיד לאחר הבדלה.

הלכות תשעת הימים בשנה זו

ימים ראשון - שישי (ב-ז אב) נוהגים מנהגי אכילות שנהוג מר"ח עד ת"ב, כגון אי אכילת בשר ויין ורחיצה. שבוע שחל בו ת"ב - בשנה זו שת"ב חל ביום ראשון אין נוהגים בשבוע זה מנהגי האכילות של שבוע שחל בו תשעה באב. (סי' תקנ"א מ"ב ס"ק ל"ח). יש מהספרדים שנוהגים איסור בתספורת כביסה ורחיצה רק בשבוע שחל בו ת"ב, ולכן בשנה זו אין נוהגים מנהגים אלו. גם למנהג אשכנז שמנהגי האכילות מתחילים מ"ז בתמוז, וחלק מהם מר"ח אב, יש קולא מר"ח עד שבוע שחל בו, לגבי קציצת צפרניים, כביסת ולבישת בגדים מכובסים לקטנים, וכן יש קולא עד שבוע שחל בו לגבי המוזמנים לסעודת מצוה. ולכן בשנה זו מותרים אלו עד שבת חזון.

מנהגי אבלות בתשעת הימים

פרק א'

- א. משנכנס אב ממעטין בשמחה^א.
- ב. מי שיש לו דין עם נכרי ישתמט ממנו משנכנס אב דריע מזליה^ב.
- ג. מר"ח עד התענית ממעטים במשא ובמתן. ובזמנינו נהגו להקל בזה, ומ"מ במו"מ של שמחה כגון לקנות [או למכור לישראלים] כלי כסף או צרכי חופה וכדומה טוב להחמיר. ואם הוא דבר האבד עיין בהערה^ג.
- ד. אין לבנות מר"ח עד התענית בנין שאיננו צריך לו לדירה והוא להרוחה

א. שו"ע סי' תקנ"א ס"א, ובמ"ב (סק"א) ממג"א, דר"ל שאין שמחין בו כלל, וע"ש בשעה"צ.

ב. שו"ע סי' תקנ"א ס"א. וע"ש במ"ב (סק"ב), ובשעה"צ, דבמג"א בשם רי"ו כתב עד ר"ח אלול [וכ"מ בגמרא היינו דומיא דאדר שהחודש נהפך ליו"ט]. ובקרבן נתנאל מוכיח מזוה"ק דדי עד אחרי ט"ב. ובהגהות חת"ס (שם) דלא דמי לאדר, דכיון שעברו ימי צער עברו, ומכל שכן אחר ט"ו באב דלא היה יו"ט לישראל כט"ו באב. ומירושלמי סמך למנהג שמיום ט"ב ואיך מתחיל חודש אחר ואנחנו קוראים לו חודש מנחם, ע"ש.

ג. בשו"ע סי' תקנ"א ס"ב ממעטים במו"מ. ובמ"ב (סק"א) הביא די"א (עיין ב"י) דהיינו שלא ישא במו"מ של שמחה כגון לקנות כלי כסף או צרכי חופה וכדו' (פמ"ג, ומי שנו"נ בכלים כאלו אינו שרי רק למכור לעכו"ם [שם]), ואף להסרסור אינו כדאי שישא אותן בפרהסיא בעיר דשמחה הוא לרואים [מ"א]), אבל סתם מו"מ א"צ למעט כלל. וי"א דכל מו"מ צריך למעט ולא יעסוק אלא כדי פרנסתו, וכן משמע בסי' תקנ"ד סוף סכ"ב. ורק אם הוא יריד י"ל דהוה דבר האבד ושרי בכל ענין אם הוא מוצא אז בזול יותר (פמ"ג, ואף אם הוא מו"מ דשמחה י"ל דשרי בזה [שם]). ובזמנינו נהגו להקל בכל זה משום דהכל נחשב כעת כדי פרנסתינו, (רש"ל ובי"ח וט"ז וא"ר). וכתב בשעה"צ, והנה מדברי המג"א משמע דאעפ"כ במו"מ של שמחה יש למנוע, וכן העתיק הח"א, אבל מדברי הט"ז וא"ר משמע דאף בזה המנהג להקל, דשמא לא יוכל להכין אח"כ, וטוב להחמיר, ע"כ.

בעלמא, [ובמקום הפסד שאם לא יתקן הכותל ישבר יותר מותר] וכן אין לסייד ולצבוע את הדירה. ואם נתקלקל הסייד מחמת רמיבות וכדומה מותר לסייד אף בשבוע שחל בו מ"ב [כיון שאינו להרווחה]. ואם לקח קבלן נכרי לבניה או לסייד בקבלנות, אף דמצד הדין מותר שהנכרי יעשה, מ"מ אם יכול לדחות את העבודה תמורת תשלום מועט לנכרי יעשה בן, ותע"ב.⁷ בנין בית כנסת מותר לבנות ולצבוע בתשעת הימים.⁸

ד. בשו"ע סי' תקנ"א ס"ב ואם היה כותלו נוטה ליפול אפילו הוא בענין שאין בו סכנה (שיכול לסגור החדר שלא יכנס אדם לשם) אלא שיש לחוש להפסד כגון שע"י נפילתו תשבר החומה ויתקלקל יותר מותר, שהרי אינו עושה בשביל שמחה כ"א בשביל ההפסד, מ"ב (ס"ק י"ג).

ה. בשו"ע סי' תקנ"א ס"ב, מר"ח עד התענית ממעטים במו"מ, ובבנין של שמחה כגון בית חתנות לבנו. ובמ"ב (ס"ק י"ב) ממג"א, וה"ה כל בנין שא"צ לו לדירתו ורק שעושה כן להרווחה בעלמא אסור. ואם שכר נכרי קודם ר"ח בקבלנות מותר בכל ואפילו בט"ב, הנכרי אדעתיה דנפשיה עביד. וה"ה אם קצץ עם הנכרי בקבלנות לצייר ביתו מותר לצייר מטעם זה. ומ"מ אם יכול לפייסו בדבר מועט שימתין עד אחר ט"ב תע"ב, ע"כ. ועיין בשב"ח (ח"י סי' פ"ב) כשיש הפסד ממון כגון ששוכר דירה, כ' באורחות חיים (שם אות ח') שיש מקילים, ונראה להקל לכתחילה רק עד שבוע שחל בו ת"ב ובהפסד גדול לפי ראות עיני המורה. ואם נתקלקל הסייד, שמעתי ממרן זצ"ל דכיון דאינו להרווחה מותר. ולפני ר"ח מותר לסייד אפילו להרווחה ואין בזה מנהג להחמיר. וטוב אם יעשה קודם י"ז בתמוז. [כמ"ש בא"ר סי' תקנ"א ס"ד בשם מהרי"ל, לא נכון לצייר כל בין המצרים].

ו. במ"ב (ס"ק י"ב) כתב ובית הכנסת מותר דהוה מצוה דרבים, [מג"א], וכן הורה מרן זצ"ל בבנין ישיבה או מוסד. כתב הרמ"א ולצורך מצוה הכל שרי, וכתב במ"ב (ס"ק י"ד) כגון שאין לו אשה ובנים ואין לו בית חתנות מותר לבנות בית חתנות. דמדינא אפילו נישואין מותר בזה, ומה שאין נוהגין לישא אשה כלל היינו משום דלא מסמנא מילתא, וע"כ מותר לעשות בית חתנות או לעשות בגדים חדשים לצורך נישואין שיהיה אחר ט"ב, אבל מי שקיים פו"ר אסור בכל זה.

ה. אין ליטע נמיעה של שמחה, גינות נוי לצל, או נמיעת מיני כשמים לריח.
 וכן כדאי להמנע מנמיעת גינות נוי בחצרות הכתים, אבל ניכוש וסידור
 הגינה שעושים כרגיל אינו בכלל האיסור.⁷

ו. נוהגים שלא לקדש הלבנה עד אחר מ"ב ט. ונוהגין לקדשה כמוצאי מ"ב.⁸

ז. אין איסור בנתינת מתנה לבר מצוה וכדו' בימי בין המצרים.⁹

ח. כדאי להמנע מעשית ניתוח - שאינו דחוף - מר"ח אב, ולכל הפחות בשבוע
 שחל בו ת"ב. ואם אין קושי בדבר ימנע מו"ו בתמוז.¹⁰

ט. נוהגים שלא לשטוף ולעשות נקיון בבית רק בצורה קלה ולא באופן יסודי,
 ואם נתלכלך יעשה כפי הצורך, [ואין להמנע משטיפת הדירה לכבוד
 שבת].¹¹

ז. שו"ע סי' תקנ"א ס"ב ממצטים וכו' ובנטיעה של שמחה, כגון אבורנקי של מלכים
 שנוטעים לצל להסתופף בצלו, או מיני הדס ומיני אהלים.

ח. שמעתי ממרן זצ"ל.

ט. בסי' תקנ"א ס"ח כתב הרמ"א, ונוהגין שלא לקדש החדש עד אחר ט"ב. וכ"כ
 בסי' תכ"ו ס"ב אין מקדשין הלבנה קודם ט"ב, ולא קודם יוהכ"פ.

י. הרמ"א בסי' תכ"ו ס"ב כתב, ובמוצאי יוהכ"פ מקדשין אותה דאז שרויין בשמחה,
 אבל לא במוצאי ט"ב או שאר תענית. וכתב במ"ב (ס"ק י"א), אבל דעת אחרונים
 בכל זה דמקדשין אפילו במוצאי ט"ב וכ"ש בשאר תעניות. (עיין בה"ט ופר"ח
 וכן העתיק הח"א). אלא דכתבו דצריך לטעום קודם. (ח"א. ובא"ר משמע שאם
 יש לו לקדש בצבור יכול לקדש עמהם אף שלא טעם, משום ברוב עם הדרת
 וגו'). ומיהו במוצאי ת"ב צריך שלא לקדש בלי מנעלים (פר"ח), ע"כ. וע"כ
 התאספו מאוחר יותר לקידוש לבנה. ונוהגין לרקוד כרגיל בקידוש לבנה.

יא. שמעתי ממרן זצ"ל. דרק בת"ב כתבו האחרונים שאין ליתן מתנה.

יב. שמעתי ממרן זצ"ל. וכן בכל סכנה כגון נסיעה באוירון היה מייעץ להמנע ככל
 האפשר.

יג. שמעתי ממרן זצ"ל.

קניית כלים חדשים

י. אף שנהגו להקל כמו"מ בזמנינו, מ"מ טוב להחמיר שלא לקנות צרכי חופה וכלי כסף י"ד.

יא. אין לקנות בגדים חדשים מר"ח עד אחר התענית. אין לעשות ולתפור בגדים חדשים החל מר"ח. [גזירת בדים לצורך תפירה מותרת]. ולצורך נישואין עיין בהערה טו.

יב. נשים הנוהגות שלא לערוך חומי השתי כבגד [משום שבטלה אבן השתיה] מנחגם מנהג. ובכלל זה סריגה ועשית גובלין. ומ"מ בקיימנות של בנות שאין במה להעסיק אותם ובאות לידי בטלה ושעמום, יש להקל, ובלבד שלא יגמרו את הדברים טו.

יג. אומן יהודי אם מותר לו לעשות כלים ובגדים חדשים לאחר ר"ח עבור יהודי ועבור נכרים עיין בהערה י"ד.

יד. כמ"ש לעיל ס"ג.

טו. בשו"ע סי' תקנ"א ס"ז, י"א שאסור לתקן בגדים חדשים ומנעלים חדשים בשבת זה, ויש להחמיר בזה מר"ח. [ובמ"ב (ס"ק מ"ו) ר"ל שאסור לעשות בגדים חדשים וכן אנפלאות [גרביים] אסור לארוג. ולצורך נישואין מי שאין לו אשה ובנים מותר לעשות בגדים חדשים דהא מדינא מותר לו אפילו לישא וכנ"ל בס"ק י"ד, ואפילו בט"ב עצמו מותר לעשות ע"י עכו"ם לצורך נישואין]. וכתב הרמ"א וה"ה דאסור לקנות [ובמ"ב, אפילו דעתו שלא ללובשם עד אחר ט"ב, ודומיא דאסרינן לעיל לענין כיבוס אפילו במכבסן להניח].

טז. מקור הדין בשו"ע סי' תקנ"א ס"ח. ושמעתי ממרן זצ"ל להקל בשעת הצורך ע"פ הירושלמי (מו"ק פ"ב ה"ג) שהיה מתיר מלאכת חוה"מ שלא יבואו לידי עבירה מחמת הבטלה.

יז. כתב הרמ"א וכן אומן ישראל אסור לעשותן לאחרים בין בשכר בין בחינם, ונהגו להקל בזה. [ובמ"ב (ס"ק ג"א) כתב, ומשמע דאפילו לישראל נהגו להקל. ומיירי שנתנן לו קודם ר"ח דאילו אחר ר"ח פשיטא דאסור ליתן לו. ועיין בכיבוס הלכה

יד. אין ללבוש בגדים חדשים מר"ח ואילך י"ח. אף בגדים שאין מברכים עליהם שהחיינו כגון נעליים וגרביים. וכן כשקנה בגד מוכן לפני י"ז בתמוז וכירך עליו שהחיינו בשעת הקניה, אעפ"כ אין ללבושו מר"ח ואילך י"ט.
 זו. נער בר מצוה שעולה לתורה בשבת חוזן אסור בלבישת בגדים חדשים כ.

שהגר"א מחמיר בכל המבואר להקל בסעיף זה. וסיים ונ"ל פשוט דאין להחמיר כ"א בשבוע שחל בו ט"ב ולא קודם, דבכיבוס גופא אינו אלא מנהג, וכיון שנהגו להקל אין להחמיר. אבל אם ידוע ומפורסם שהמלאכה של אינו יהודי שרי [ובמ"ב ס"ק נ"ב דמנכרי מותר אפילו לקבל המלאכה אחר ר"ח ולעשותה, דשמחה אין בעושה לנכרי ורק מראית עין, ובכה"ג שידוע שהוא של נכרי שרי אף מן הדין ולא מטעם דנהגו להקל. ובביאורה"ל כתב דמזה משמע דלישראל אפילו לעשות למכור בשוק לאחר ט"ב אסור אף שאין בזה שמחה (מ"א), וצ"ל הטעם שיחשבו שנתן לו ישראל לתקן אחר ר"ח]. וכן נהגו לתת לאומנים אינם יהודים לתקן כלים חדשים תוך זמן זה כדי שיהיו מוכנים לאחר התענית, ומיהו טוב למעט בזה במקום דאפשר, דלא עדיף משאר משא ומתן דממעטינן.
 ובשו"ע ס"ח, נשי דנהיגי דלא למשתי [לעשות חוטי השתן] עמרא [צמר], וה"ה שאר מינים] מדעייל אב מנהגא. [ואסמכוה בירושלמי לפי שבטלה אבן השתיה]. וכתב במ"ב, וכ' ב"י דאין ג"מ בין לו בין לאחרים בין בשכר בין בחינם [ט"ז]. וטויית חוטיין לתפור בהם בגדים מותר שאינו בכלל זה. וכן מותר לעשות קרונין [עטרה] שאורגיין בעצים דלאו בכלל בגד הוא [מ"א].

יח. בשו"ע סי' תקנ"א ס"ו, כלים חדשים בין לבנים בין צבועים בין של צמר בין של פשתן אסור ללבוש בשבת זו. וכ' הרמ"א ואנו מחמירין מר"ח ואילך. [וכתב בביאור הלכה דה"ה כלים ישנים מכובסין אסורים כדלעיל בס"ג. ובמ"ב ס"ק מ"ד] כתב, ובמקום שדרך ללבוש הבגדים במכבש א"כ הווי בכלל מגוהצין ואסורין אפילו הם ישנים שהגיהוץ עושה אותם כחדשים ואסורים ללבוש בשבוע זה. ועיי"ש].

יט. מ"א, ומ"ב (ס"ק מ"ה).

כ. ברמ"א סי' תקנ"א ס"א כתב, (למנהג שאין לובשין בגדי שבת בשבת חזון), ומי שיש לו נישואין בשבת נחמו מותר ללבוש בגדי שבת [ואף אבי החתן והכלה

- פו. מי שאין לו נעלי גומי למ' כאב מותר לקנותם בתשעת הימים וללובשם במ"ב כ"א.
- יז. עשית בגד מחלקי בגדים ישנים, או צביעת בגד ישן עיין בהערה. ותפירת כפתור או קרע בבגד מותרת כ"ב.
- יח. קנית וקביעת מוגן חדש נוהגים להחמיר ולאסור מר"ח ואילך כ"ג.

פרק ב'

בביסה, לבישת בגדים מכובסים, ורחיצה

- א. אין לכבס בגדים מר"ח עד אחר התענית. וכן אסור לנהיך. ואף לכבס על מנת להשתמש בהם אחר התענית אסור כ"א.

לובשין בגד עליון של שבת לכבוד חו"כ. מג"א ומ"ב. ובשבת חזון רק החתן מותר והם אסורים דגמ"ר מ"ב]. ומ"מ בגדים חדשים אסור, מג"א מ"ב. ולגבי נער בר מצוה כ"כ במכתבי תורה סי' י"א. ולגבי שטריימל שמעתי ממרן זצ"ל שילבשנו מעט עכ"פ בשבת קודם ר"ח. ואם לא לבשו, כיון שאין לו בגד אחר של שבת נראה להקל.

כ"א. שמעתי ממרן זצ"ל. [וכ"כ בכה"ח סי' תקנ"א ס"ק צ"ו].

כ"ב. שמעתי ממרן זצ"ל דבעשית בגד חדש מחלקי בגד ישנים מיקל בשו"ת לבושי מרדכי (מאד). ובצביעת בגד ישן עיין בדע"ת למהרש"ם (סי' תקנ"א ס"ו). ותיקון כפתור או קרע בבגד ודאי אינו בכלל תיקון בגדים שאסרו, דשם הכוונה שמפרקים הבגד ותופרים מחדש.

כ"ג. שמעתי ממרן זצ"ל שהוא בכלל כלים חדשים, ודומה למו"מ של שמחה, (וכן יש להמנע מקנית מכונית, מכונת כביסה וייבוש, ורהיטים), ואף שאין מברך עליו שהחיינו. אמנם מי שסובל מאוד והוא בגדר חולה אפשר להקל לו.

כ"ד. בשו"ע סי' תקנ"א ס"ג, שבוע שחל בו ט"ב אסורים לכבס [דנראה כמסיח דעתו מן האבילות], אפילו אינו רוצה ללובשו עתה אלא להניחו לאחר ט"ב. ואפילו אין לו אלא חלוק אחד אסור. (וע"ש בשו"ע דאין להקל גם בכלי פשתן, ובין כיבוס ובין גיהוץ אסור [וע"ש בשו"ע דכיבוס במים בלבד קל יותר וכ"כ השו"ע

[חפיפת פיאה וסירוקה בכלל כיכוס וניהויץ הוא ואסור. וכתם שניכר בנגד מותר לנקותו]².

ב. אין ללבוש בגדים מכובסים [אף שנתכבסו קודם ר"ח], וכן אין להציע את המימות בסדינים ובלי מיטה מכובסים, וכן מנבות ומפות שלחן אסור [אבל אפשר להקל בבגדי זיעה - לבנים וגרביים]³.

בסט"ו]. וכתב במ"ב (ס"ק כ"ט) דמי שאין לו אלא חלוק אחד יש להתיר לכבס אף לדין מ"ח עד שבוע שחל בו ת"ב, (מא"ר ושאר אחרונים בזה). וכתב הרמ"א שם דאשה הזקוקה לבגדים וסדינים לבנים לצרכי ספירת ז"נ מותרת לכבס וללבוש ולהציע תחתיה ואפילו בשבוע שחל בו ט"ב. (מ"ב) ומותר ליתן לכוכסת נכרית לכבס עבור לבישת לבנים, דה"ח, מ"ב (ס"ק ל"ב).

ב. שמעתי ממרן זצ"ל, וסירוק רגיל בבית, כסריקת שיער הוא ומותר. ופשוט שאין בקיצור פיאה משום תספורת שנוהגים לאסור מ"ז בתמוז. ולגבי כתם אמר שאם הכתם ניכר מותר לנקותו, ואם לאו אסור.

ג. שם בשו"ע, ואפילו המכובסים מקודם בין ללבוש בין להציע בהם המיטה, ואפילו מטפחות הידים והשלחן אסור. ושמעתי ממרן זצ"ל דבבגדי זיעה אפשר להקל ואין צריך להכינם ע"י לבישה קודם ר"ח. [ע"י פ"ת (יור"ד סי' שפ"ט סק"ב) וז"ל בשו"ת לחמי תודה (סי' ל') העלה דהא דלא התירו אלא לאחר ז' [באבל] היינו דוקא במחליף לתענוג אבל אם מחליף לצורך כגון שהחלוק מלוכלך או משום עירבוביא [כינים] שרי אפילו בחול תוך שבעה ע"י כך, כמו ברחיצה דלא אסור אלא של תענוג כמש"ל סי' שפ"א ע"ש, ומה שלא בא הדבר מפורש בפוסקים אין זה אלא לרוב פשיטותו, שהוא דבר הלמד מדין רחיצה וסיכה, וע"ש שהאריך בזה. ושו"ר בחמודי דניאל (נדפס מכת"י בקובץ בית הלל א') וז"ל במג"א סי' תקנ"א ס"ד [כתב שמותר להחליף בשבת חזון הכתונת שאינו לבוש רק מפני הזיעה], לפי"ז אפילו בחול מותר ללבוש כיון דהיתר שאינו אלא לזיעה].

רבים לובשים בגדים [כגון חולצות] לפני תשעת הימים למשך זמן, כדי שיחשבו כבגדים שנשתמשו בהם ולא כמכובסים. [ע"ע לעיל שמותר ללבוש בגדי שבת בשבת ולהחליפם לאחר כמה שעות כדי שיהיה מותר ללבושם בתשעת הימים]. ושמעתי ממרן זצ"ל שלבישת כמה חולצות ביחד זו על גבי זו, בודאי שאין נחשב שלבש את החולצות העליונות.

- ג. אין לסמוך להקל להניח בגד מכובס ע"ג קרקע ולחושבו עי"ז כנגד שאינו מכובס.⁷
- ד. נתלכלכו כל בגדיו בזיעה, הרי הוא כמי שאין לו אלא חלוק אחד, שמותר לכבס חלוקו עד שבוע שחל בו תשעה באב. ועדיף לכבס באופן זה ובלי גיהוץ, מאשר לקנות בגדים חדשים.⁸
- מי שאין לו כתונת לשבת יש להקל לכבס לכבוד שבת. [וע"י נכרי ודאי שרין].
- ו. אין לתת כביסה אחרי ר"ח לנכרי. אבל מותר לתת לנכרי כביסה קודם ר"ח, ואפילו אם יכבס בשבוע שחל בו ת"ב.⁹
- ז. מי שצריך לנסוע למרחקים בשבוע שחל בו מ"ב מותר ליתן לכובס נכרי לכבס בגדים לכמה שבתות שצריך בדרך.¹⁰ ונראה שהיום לא שייך כ"ב היתר זה שאז לא יכלו לכבס בדרך אבל כהיום אפשר.
- ד. שבה"ל (חיי"א סי' קל"ח) דהיא ערמה לבטל זכרון אבלות דרכים בימים אלה, וכדאי בית אלקיננו להחמיר בזה וכיו"ב בימים אלה. ומי שהוא איסטניס באמת שלצורך גדול מתירים גם רחיצה, גם בזה יש היתר בלאו הכי, ויחליף פעם אחת בימים אלה, אבל אין כל אדם יכול לומר איסטניס אני, והלב יודע וכו', ע"כ.
- ה. שמעתי ממרן זצ"ל. ודין מי שאין לו אלא חלוק אחד, מובא במ"ב (סי' תקנ"א ס"ק כ"ט) מאחרונים. ובשבוע שחל בו ת"ב יש לקנות ולא לכבס, ועי' בב"י.
- ו. מ"ב (ס"ק ל"ב).
- ז. ברמ"א שם ואסור ליתן כלים לכובסת אינה יהודית לכבס מר"ח ואילך [ובמ"ב ס"ק ל"ד, ואפילו אומר לכבס אחר ט"ב ג"כ אסור מטעם מנהגא [מג"א]. ובספר א"ר צידד להקל ליתן מר"ח ואילך לכבס אחר ט"ב, והביאו הפמ"ג. ולענין כלי פשתן [ע"ש בשו"ע] בודאי יש לסמוך ע"ז]. אבל קודם ר"ח מותר לתת אע"פ שכובסת אחר ר"ח. וכתב במ"ב (ס"ק ל"ה), וה"ה אפילו אם תכבס בשבוע שחל ט"ב, (כ"מ מביאור הגר"א וכ"כ בדמשק אליעזר).
- ח. מ"ב (ס"ק ל"ט). ובשעה"צ (ס"ק מ"א) כתב שמקורו מא"ר כשיטת הב"ח והעתיקהו הדה"ח והח"א. ועי' ישראל כשא"א ע"י נכרי והוא צורך גדול, הב"ח מתיר אבל המ"א וא"ר אוסרים, וכ"ה בראב"ן [ח"א].

- ח. אסור ליהודי לכבס בגדי נכרים בשבוע שחל בו תשעה באב ט.
- ט. אסור לגדולים לכבס בגדי ילדים קטנים בשבוע שחל בו ט"ב. ובשנה זו אין דין שבוע שחל בו.
- י. קטן שהגיע לחינוך אסור לו לכבס בעצמו, וגם אם מכבס מעצמו יש להפרישו משום חינוך יא.
- יא. בן אשכנז שיש לו מכבסה אין לו להשאירה פתוחה מר"ח ואילך אף עבור ספרדים שנוהגים היתר בשנה זו כדעת השו"ע גם בשבוע שחל בו ת"ב יב,
- ט. בשו"ע סי' תקנ"א ס"ה, אסור לעבריות לכבס בגדי העכו"ם בשבוע זה. וכתב במ"ב (ס"ק מ"ג), בזה אף לדידן לא נוהגים מר"ח מדלא כתב רמ"א דנוהגין בזה אף מר"ח כמו שכתב בסעיף שאח"ז, [ח"א] ובשעה"צ כתב, ובדה"ח העתיק גם בזה מר"ח, ונראה להקל כיון דמר"ח אינו אלא מנהג.
- י. שו"ע סי' תקנ"א סעיף י"ד. אסור לגדולים לספר לקטנים ולכבס כסותם בשבת שחל ט"ב להיות בתוכה. ובמ"ב (ס"ק פ"א) כתב דקטנים נמי שייך בהו חינוך אי משום אבלות, או משום עגמת נפש וכ' בשעה"צ (ס"ק צ"א) ונפק"מ בין הטעמים למי שהוא פחות מבן שש דלא הגיע עדיין לחנוך, ומשום עגמת נפש אסור, עיין בפרמ"ג וחי"א, ע"כ. ובמ"ב (ס"ק פ"ב) כ' לדידן יש להחמיר בתספורת מי"ז בתמוז וכיבוס מר"ח. ובח"א (כלל קל"ג סי"ח) כתב דלצורך קטנים אין להחמיר אף לפי מנהגינו אלא בשבת זו.
- יא. בשבט הלוי (חי"א סי' קל"ו) כתב שדעת המג"א (ס"ק ל"ח) והלבוש ומ"ב (ס"ק פ"א) שאסור לספר ולכבס לקטנים מטעם חינוך וכמ"ש מג"א (ס"ק ל"ח) דאבלות דרבים חמור מאבלות יחיד שאין אבלות לקטן. וכן נראה בלבוש שם שאסר גם בבני ג' וד'. ופמ"ג הק' שהרי הטעם משום חינוך וא"כ מדובר רק בבני ו' ז' והלבוש שאסר גם בבני ג' ד' נקט גם הטעם של עגמת נפש ע"ש בשעה"צ (ס"ק צ"א) שהרגיש בזה. והמ"ב העתיק ב' הטעמים. ובחי"א (כלל קנ"ב סי"ז) ועוד כ' דקטנים עצמם מותרים. ואין הלכה כמותו אלא כדעת רוב הפוסקים. (אלא שהקילו לקטנים בכמה דברים שהם רגילים בהם שלא להכביד עליהם. ובמג"א (ס"ק ל"א) החמיר בבשר ויין לקטנים שהגיעו לחינוך אבלות על ירושלים).
- יב. שמעתי ממרן זצ"ל שיש בזה משום פריצת גדר.

- ובמקום שעלול לאבד פרנסתו, וכן כשקיבל לפני ר"ח, ישאל שאלת חכם^{יב}.
יב. מותר ללבוש בגדי שבת לצורך שידוך, אם יש צורך בכך^{יד}.
יג. בית מלון מותר לו להציע את ממות האורחים בסדינים מכובסים. וכן אם הגיע אורח לביתו מותר לתת לו סדינים ובגדי שינה מכובסים^{טו}.
יד. אולם וקיימרינג שעושים סעודות מצוה כבדית מילה בתשעת הימים יעשו ככל האפשר כלי כיבוס המפות. וכשא"א בשום אופן יכבס רק הנצרך ביותר, וימעטו מהרגיל בכל השנה^{טז}.
טז. צחצוח נעליים שנתלכלכו מותר כרגיל, וכדאי דמותר לצורך שבת^{יז}.

רחיצה

- טז. נוהגים שלא להתרחץ מר"ח ואילך אפילו בצונן, רק פניו ידיו ורגליו^{יח}.
מ"מ במקומות החמים כמו פה באה"ק שהחום גובר ומוזיעים הרבה יש להקל לרחוץ כל הגוף בצונן, אבר אבר, ולא כל הגוף כבת אחת. והדבר מסור ללב ירא ה' מתי להקל בזה^{יט}.

- יג. עיין בשבט הלוי (ח"י ספ"א ד') דיש מקילים באיסור מראית עין כשיש חשש שיאבד פרנסתו, ולרוב במציאות אין חשש זה. ואם נתנו לפני ר"ח יש מקילים, ולמעשה צ"ע, ועכ"פ לא יעשו בפרהסיא וע"ש.
יד. שבט הלוי (ח"ט סי' קל"א ד'), דמותר לבחור ללבוש בגדי שבת אם זה יכול לעזור להצלחת השידוך.
טז. שמעתי ממרן זצ"ל.
טז. שבט הלוי (ח"י סי' פ"ג).
יז. שמעתי ממרן זצ"ל, שאינו אלא הסרת לכלוך ואינו בכלל גזירת כיבוס.
יח. בשו"ע סי' תקנ"א סעיף ט"ז, יש נוהגים שלא לרחוץ מר"ח, ויש שאין נמנעין אלא בשבת זו. וכתב הרמ"א, ונוהגין שלא לרחוץ אפילו בצונן מר"ח ואילך.
יט. שבט הלוי (ח"ז סי' ע"ז ב'). [וכן שמעתי בשם מרן החזו"א זצ"ל דלעת הצורך יש להתיר לרחוץ אבר אבר בצונן].

יז. הרגילים ללכת למקוה לפני התפלה יכולים לעשות כן גם בתשעת הימים².

יח. רחיצה לצורך רפואה מותרת אפילו במים חמים. ואפילו בשבוע שחל בו מ"ב כ"א.

יט. קמנים שנגרם להם פצעים וגירויים מחמת אי רחיצה מותר לרחצם³.

כ. רחיצה לצורך מצוה מותרת אפילו בחמין⁴.

כא. קציצת צפרנים מותרת לכבוד שבת, וכן לצורך מצוה⁵.

כ. בתשובה שם. וכן מותרת טבילה לסגולה בחדש התשיעי. ואין היתר להתרחץ לפני הטבילה, אף במקומות שמקפידים על כך במשך כל השנה.

כא. מ"ב (ס"ק פ"ח) מא"ר. ובשעה"צ (ס"ק צ"ד) כתב, ולכן מעוברת שהגיע קרוב לעת לידתה שטוב לה לרחוץ בחמין בכל אלו שרי דהוה לרפואה ולא לתענוג. וכן יולדת או מי שהוא אדם חלוש ואמר לו הרופא שצריך לרחוץ בכל יום בחמין שרי מלבד בט"ב עצמו צריך ליהזר מזה [דה"ח בשם א"ר].

כב. מ"ב (ס"ק צ"ג), קטנים שיש להם חטטין בראשן נוהגין לרחצם בראשם [לבוש].

כג. כתב הרמ"א, ולצורך מצוה שרי ולכן נדה רוחצת וטובלת. [ובביאור הלכה כתב אפילו בחמין]. וכן מותר להסתפר וליטול צפרניים וכל מה שרגילים לעשות לצורך טבילת מצוה אף בשבוע שחל ת"ב (סי' תקנ"א במ"ב סק"כ).

כתב עור הרמ"א, ונראה דה"ה אשה הלובשת לבנים יכולה לרחוץ מעט כדרכה בשאר השנה הואיל ואינה עושה לתענוג רק לצורך מצוה. ובשעה"צ (ס"ק ל"ה) כתב דהט"ז ביו"ד סי' שפ"א כתב לענין אבילות שאין לה לרחוץ כל גופה ללבישת הליבון אלא תרחץ פניה של מטה לבר, וה"ה לענין ט"ב [מחה"ש].

כד. במ"ב (סי' תקנ"א סק"כ), לענין נטילת צפרניים יש דיעות בין האחרונים (הט"ז סקי"ג אוסר והמ"א בסעיף זה מתיר) אכן לצורך טבילת מצוה בודאי שרי, וכן לכבוד שבת שרי בע"ש. [וה"ה דמותר כשיש חשש חציצה לנט"י]. (והנה הט"ז קאי על שבוע שחל בו וכן הביאו בנוב"ק יו"ד סי' צ"ט (ולהלכה ס"ל כמ"א) ולא הזכירו דלרמ"א מר"ח אסור. וכן בקצש"ע הביא רק לגבי שבוע שחל בו).

פרק ג'

אכילת בשר ויין

א. נוהגים שלא לאכול בשר כולל בשר עוף [אבל דגים מותר], ולא לשתות יין מר"ח עד התענית^א. ולגבי חולה ויולדת עיין בהערה.
 נוהגים שלא לאכול תבשיל שנתבשל עם בשר. אבל אם נתבשל בקדירה בשרית מותר^ב. ואם מבשל לצורך סעודת מצוה מותר למעום מעט לפי הצורך.
 ובן יש להמנע מעונה שנותנים בה יין לשבח המעם^ג.

א. שו"ע סי' תקנ"א ס"ט יש נוהגים שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין בשבת זו ויש שמוסיפין מר"ח עד התענית.
 ועיין בשו"ע דשוחטין לחולה וכתב במ"ב (ס"ק ס"א) דהיינו דאפילו חולה קצת מותר לאכול. וכתב במ"ב (ס"ק ס"ד) מי שא"א לו לאכול מאכלי חלב מותר לו לאכול בשר עוף או בשר מלוח ג' ימים. (מ"א וא"ר. וע"ש בא"ר דכ"ש דמותר בתבשיל של בשר) ומינקת שהחלב רע לתינוק כשאינה אוכלת בשר יש להקל אף בבשר בהמה (פמ"ג וש"א). ועיין במ"ב (ס"ק ס"א) ממ"א (סי' תקנ"ה סק"ט) דנהגו קצת יולדות למנוע מז' באב ואילך למנוע מבשר ויין.

ב. שו"ע תקנ"א ס"י, יש מי שאומר שהנוהגים שלא לאכול בשר בימים הנזכרים מותרים בתבשיל שנתבשל בו בשר ואסורים בבשר עוף ובשר מלוח. ועיין במ"ב (ס"ק ס"ג) שומן של בשר דינו כבשר עצמו ואסור לאכול תבשיל שיש בו שומן. והאינא נהיגי עלמא לאסור אף תבשיל של בשר ודוקא בתבשיל של בשר אבל אם רק נתבשל בקדרה של בשר פשיטא דמותר [אחרונים].

ג. בשבט הלוי (ח"ט סי' קל"ב) כתב דעוגה שיש בה יין דומה לתבשיל של בשר שאנו מחמירים, ויש להחמיר. ולקטן שלא הגיע לגדר להתאבל על ירושלים יש להקל ככה^ג. ובסעודת ברי"מ ומחלקים עוגות לאחר הברית קודם הסעודה אין לחלק כן לרבים, אף שמסברא זה שייך לסעודת מצוה, מ"מ הא כ' רמ"א דבשבוע שחל בו ט"ב לא ישתתף רק מנין מצומצם ע"כ אין כדאי לחלק כן לרבים.

- ב. חומץ יין מותר^ד. ויין תוסס בתוך ג' ימים לסחיטה אסור^ה. מותר לשתות כל שכר [וליקר]^י.
- ג. אין שוחטין מר"ח ואילך עד יו"ד באב רק לצורך חולה או לסעודת שבת וסעודת מצוה^ז.
- ד. יש להמנע מלמכור בשר בחנות בתשעת הימים, במקום שהקונים אינם נוהרים מאכילת בשר בתשעת הימים^ח.

- ד. רמ"א שם, ובמ"ב (ס"ק ג"ז), וחומץ לענינינו מיקרי כל שבני אדם נמנעין מלשתותו מפני חמיצותו. (כ"מ בדה"ח וח"א).
- ה. שו"ע ס"י.

- ו. ברמ"א ס"א ומותר לשתות כל שכר אפילו של דבש שקורין מעד.
- ז. סי' תקנ"א ס"ט ברמ"א, ומצניעין מר"ח ואילך הסכין של שחיטה שאין שוחטים כי אם לצורך מצוה כגון לחולה או שבת או מילה וכיוצא בו. וכ' במ"ב (ס"ק ס"ב) כגון פדיון הבן. וסעודה שעושין בלילה שלפני מילה אינה סעודת מצוה, [יד אפרים]. ועיין במ"ב (סק"ס) ממ"א בשם הב"ח (סי' תקנ"ח), דאין שוחטין עד יו"ד באב. וכ' בשעה"צ (ס"ק ס"ה) והיינו למנהגינו שאין אוכלין בשר בלילה שאחר ת"ב. [יו"ד באב בחצות] ובמקום הדחק יש להקל ולשחוט בת"ב אחר חצות [מג"א סי' תקנ"ט ס"י] אכן אם חל ט"ב ביום ה' מותר לשחוט בט"ב אחר חצות לכבוד שבת. ובמקום הפסד שלא ימצא קונים לטריפה, מותר לשחוט גם ביום ד', דאל"כ מימנעי ולא שחטי. [מ"א וא"ר]. וכתב במ"ב (ס"ק ס"א) ומי שחכר מהשר להאכיל בשר לערלים ואם לא ישחוט יפסיד, אזי יתן מכל בהמה לעני חולה איזה חתיכה, וא"א לכזית בשר בלא שחיטה [ח"א], עכת"ד המ"ב.
- ח. שמעתי ממרן זצ"ל, מפני שמכשיל את הקונים באכילת בשר, ודלא כמ"ש בס' שערים המצובה (סי' קכ"ב סק"ו) להתיר מפני שיתלו שקונה עבור קטנים וסעודת מצוה, דהרי מכשילם לעבור על המנהג ואיסור דרבנן. [וע"ע בשבט הלוי (ח"א סי' ל"ז) לגבי הושטת דבר מאכל למי שלא יטול ידיו, שהביא משו"ת תורת חסד (סי' ה') דדרך מכירה מותר ע"ש]. ובמקום שאם לא ימכור הוא בשר כשר יקנו נו"ט במקום אחר, נחלקו הפוסקים [עי' בשערים המצובה (סי' קכ"ב סק"ו) ובמקום שאין בפתיחה משום פריצת גדר אפשר להקל].

- ה. כל מי שאוכל בשר במקום שנוהגים בו איסור, פורץ גדר הוא וינשכנו נחש ט.
 ו. נוהגים להחמיר שלא לשתות יין בברכת המזון בימי החול. וע"כ יברך בלא כוס.
 וכן בהבדלה נותנים לקמן שהגיע לחינוך וישתה רוב כוס. וכשאינן קמן מותר לשתות בעצמו יין ההבדלה יא.
 ז. קמן אף שלא הגיע לחינוך אסור בכשר ויין אם הוא בריא ב.
 ח. מי ששכח וברך על יין, או על בשר כתשעת הימים, ימנעם כל שהוא שלא יבוא לידי ברכה לבטלה יב.

סעודת מצוה

- ט. בסעודת מצוה כגון ברית מילה ופדיון הבן אוכלים בשר ושותים יין כל
 ט. שו"ע סעיף י"א.
 י. בשו"ע סי' תקנ"א ס"י, ומותר לשתות יין הבדלה וברכת המזון. וכ' הרמ"א ונוהגין להחמיר שלא לשתות יין בברכת המזון ולא בהבדלה.
 יא. ברמ"א שם, נותנים לתינוק [ובמ"ב (ס"ק ע')] שהגיע לחינוך וישתה רוב הכוס. ודוקא אם לא הגיע עדיין להתאבל על ירושלים].
 יב. סי' תקנ"א במ"ב (ס"ק ע') דקטן אף שאינו יודע להתאבל על ירושלים אסור בכשר ויין אם הוא בריא. ובשעה"צ ציין המקור א"ר ודגמ"ר ודלא כמ"א, וכתב והנה בח"א ראיתי שהעתיק דברי המ"א, ולפלא כיון שרבים חולקים עליו וכן בדה"ח העתיק להחמיר כוותייהו, ע"כ.
 יג. שבט הלוי (ח"ט סי' קל"א א') כתב לגבי מי ששכח וברך על יין שיטעם מעט, דכיון שאינו אלא הרחקה ומנהג מפני אבלות ירושלים לכו"ע יטעם. ואינו דומה למ"ש בשבה"ל (ח"א סי' ר"ה בהערות לסי' ר"ו, ובח"ד סי' כ', וח"ה סי' כ"ד) דאם בירך ונודע לו שיש חשש איסור במאכל דלא יטעם ולא יחשוש לברכה לבטלה, דהתם יש איסור ממש. וכן שמעתי ממרן זצ"ל לגבי מי ששכח וברך על בשר דפשיטא דיטעם משהו, דאין בטעימה זו שמחה, וודאי דלא גזרו בכה"ג.

השייכים לסעודה^י. והיינו כל מי שהיה הולך בזמן אחר לסעודה זו מחמת קירבה או ידידות^{יז}. ונשים במקום שדרך לזמן לסעודה ג"כ מותרות^{יח}.

י. סעודת סיום מסכת נחשבת גם היא לסעודת מצוה. ומ"מ אם לא נודמן הסיום בדרך לימודו לא ימהר או יאחר בשביל זה. וגם אם לא היה עושה סעודה בשאר הימים, אפשר שלא יעשנה גם עתה^{יט}. ומי המותרים להשתתף בסעודה זו עיין בהערה י"ב. ואין הדעת נוחה להקל

יד. רמ"א שם. בשבוע שחל בו ת"ב כ' הרמ"א להתיר רק למנין מצומצם, ובשנה זו אין דין שבוע שחל בו.

יז. מ"ב (ס"ק ע"ה-ע"ו) [ט"ז ממהרי"ל]. וכתב עוד הרמ"א אבל יש לצמצם שלא להוסיף. וכתב המ"ב דהיינו דמי שלא בא מחמת קורבה או אהבת רעים רק לאכול ולשתות עבירה היא בידו [מג"א].

יח. שם ממ"א וש"א. ועו"ש דמי ששולחין לו לביתו אסור לאכול. ועיין במ"ב (ס"ק ע"ז) שכתב, והנה בלבוש כתב דמר"ח עד ט"ב לוקחין מנין מצומצם, ויש לוקחים עשרה מלבד הקרובים השייכים לבעל הסעודה. והנה בח"א העתיק כהלבוש, אבל בדה"ח משמע דיוכל לנהוג להקל כדעת הרמ"א דמר"ח עד השבוע שחל בו ט"ב מותר לזמן כל השייכים לסעודה ואפילו כמה מנינים.

יט. רמ"א שם, ומ"ש ומ"מ וכו' במ"ב (ס"ק ע"ג). [והנה הרמ"א כתב ג"כ וסעודת אירוסין. וכל האחרונים תמהו בזה דהא בשו"ע ס"ב איתא דאין לעשות סעודת אירוסין, ועיין במג"א דיש שמחקו תיבות אלו, והב"ח כ' דכשאיין לו אשה ובנים מותר. ומג"א חולק ע"ז, וכ' דאפשר לומר דמיירי שלא בשעת אירוסין או שלא בבית ארוסתו דאז ליכא שמחה. וראיתי בשם האמרי אמת מגור זצ"ל שהיה כתוב בשו"ע וסיום מסכת וס"א בר"ת, והכוונה וספרים אחרים [עיין פמ"ג שם], והמדפיס טעה ופתח את הר"ת וכתב וסעודת אירוסין].

יח. במ"ב (ס"ק ע"ג) סיים, אכן אם נודמן כראוי מותרים לאכול אף אותן שלא למדו עמהן אם היו הולכים ובאין גם בזמן אחר משום ריעות [מ"א וא"ר]. ובביאור הלכה הביא מסידור ר' יעקב עמדין שדעתו דדוקא מחזיקי הלומדים והגבאים המשגיחים עליהם ומשרתיהם מותרים אפילו הם רבים, אך לזמן אחרים מלבד אלה מפני הכבוד והאהבה או לאיזה תועלת שהוא הוא איסור גמור. ומ"מ פשוט דאם אותן הבאים מסייעים לעשות הסעודה בודאי מותר דהוא בכלל מה שאמר

לעשות סיום לאכול בשר וליתן לנשים ולילדים בסביבה יט.

יא. לבישת בגדי שבת בשמחה - מי שהולך לשמחה [ברית מילה, בר מצוה, ופדיון הבן] מר"ח עד ט"ב אינו לובש בגדי שבת כ.

יב. בברית מילה מר"ח עד ט' באב נוהגין שהמוהל והסנדק ואבי הבן ואמו לובשים בגדי שבת כא. וכן האשה שמכנסת התינוק (קוואטר) נוהגת ללבוש בגדי שבת שזה עיקר מצותה כב.

והסבים, אבי אבי הבן ואבי היולדת, שרגילים ללבוש בשמחת נכדיהם בגדי שבת ג"כ נוהגין להקל וללבוש בגדי שבת הם ונשיהם כג.

הגמרא תיתי לי דכי הוי מסיימי רבנן מסכת עבידנא יומא טבא לרבנן וכמ"ש המ"א.

יג. כתב בשבט הלוי (ח"ו סי' ע"ב) בענין הסיום בתשעת הימים לאכול בשר וגם הנשים וילדים בסביבה, אין דעתי נוחה להקל כי כמדומני מזלזלים במנהג קדום, וחשש חולשה ופקו"נ אין כאן כי אפשר ובריא לאכול גם מאכלים שאינם בשריים, ולמה לנו להקל במה שאין צורך, ואם יש צורך גם בלא"ה אפשר להקל, ע"כ.

כ. סי' תקנ"א ס"א ברמ"א. ולצורך הצלחת השידוך מותר, שבט הלוי (ח"ט סי' קל"א ד').

כא. רמ"א שם. ואמו, במ"ב.

כב. מ"ב (ס"ק ג') ממג"א. ובשעה"צ כתב, ובספר א"ר מצדד דגם המכניס והמוציא הוא לזה כבעל ברית.

כג. שע"ת (סק"א), וכתב עוד וכמדומה שנוהגין להקל גם שאר קרובים אשר דרכם אם היה בימים אחרים ללבוש בגדי שבת הם לובשים גם עתה וצ"ע בזה, ונראה שצער הוא לאבי הבן והיולדת כשאין מתערבים בשמחתם הקרובים האלה בלבישת לבנים, ולשאר קרובים יש להחמיר. ועיין מח"ב בשם זרע אמת שבעל ברית אסור ללבוש בגדים חדשים בשבוע זה. ונשים הנושאות את התינוק לביהכנ"ס, והמושיטה את התינוק לביהכנ"ס של אנשים (שקורין קוואטר שאפט) לובשין ג"כ בגדי שבת כיון שאין להם מצוה אחרת במצות מילה רק זו לבד ועיין בפ"מ, עכ"ל. והוראת מרן זצ"ל דמי שאינו נוהג ללבוש בכל פעם בגדי שבת לא ילבש, ובמקום שנוהגים להקל אין למחות ביד המקילין.

